

УДК 355.34+359(477)“2014–2020”

DOI: 10.33099/2707-1383-2021-42-4-105-116

Марія Подибайло

кандидат історичних наук,
науковий співробітник центру стратегічних
комунікацій у сфері забезпечення національної
безпеки та оборони,

Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського
(Київ, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4681-5753>Електронна пошта: marichkaforever@ukr.net

ДО ПРОБЛЕМ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ 2014–2020 РОКІВ (НА ПРИКЛАДІ ДОНЕЧЧИНИ)

Попри загальну обізнаність українського суспільства, широке висвітлення діяльності волонтерів, масове залучення громадян України і зарубіжжя до підтримки Збройних Сил України в захисті власної територіальної цілісності та протидії збройній агресії з боку Російської Федерації, комплексне історичне дослідження цих процесів й досі залишається проблемним питанням.

Вироблення методичних підходів до вивчення історії волонтерства не обхідне як з точки зору заповнення лакун в описі значущих сторінок російсько-української війни, так і для того, щоб висувати технологічний, соціальний, безпековий потенціал в питаннях громадянської залученості в процеси державотворення України.

Ключові слова: волонтерський рух, волонтерський рух Донеччини, періодизація волонтерського руху Донеччини, підходи до вивчення історії волонтерства, методика.

Постановка проблеми. Волонтерський рух України, який стихійно виник на підтримку збройному протистоянню Збройних Сил України та інших військових формувань в 2014 році агресії з боку Російської Федерації, став повноцінним суб'єктивним явищем і потребує

вироблення підходів та методики його дослідження історичною наукою.

Аналіз останніх досліджень. Проблематика волонтерства як явища досить широко представлена як у науковому, так і публіцистичному сегменті.

Більшість праць за тематикою волонтерства присвячені питанням класифікації волонтерських груп, політологічним, соціологічним і соціальним аспектам (Наукова доповідь. 2019), проблемам інституалізації тощо (Горелов, Д. М. & Корнієвський, О. А. 2015, с. 13–14). Складність роботи із несистематизованими джерелами з історії волонтерського руху, його неінституалізованістю, відсутністю методик опису великої кількості «невидимих та незафіксованих» заходів, людей, подій, засобів робить складним історичний аналіз цього унікального в новітній історії феномену. На погляд авторки, слушним в цьому безумовно важливому пласті для наукових історичних досліджень є приклад досить значної кількості студентських та учнівських робіт, присвячених історії окремих волонтерів чи волонтерських груп. Наприклад, як дослідження В. Адамчук (Адамчук, В. В. 2021) та Г. Ніколенка (Ніколенко, Г. А. 2020). В них молоді дослідники, використовуючи, зазвичай, дані з відкритих джерел, намагаються вписати (суб'єктувати) ці окремі організації чи людей в загальну канву протидії українського народу російській агресії. Розумінням необхідності визначення підходів до вивчення волонтерства якраз і обумовлено тему даної статті.

Мета статті полягає в тому, щоб знайти відповіді на ряд науково значимих питань: для чого і як вивчати історію, феномен та суспільно важ-

ливий потенціал волонтерського руху України взагалі і чутливих (вразливих) до загроз національній безпеці регіонів загроз, зокрема. Історична наука не повинна просто описувати події.

Виклад основного матеріалу. Відтворення повної картини того, як розвивався, в яких сферах та за якими напрямками діяв, кількісний та персональний склад цих організацій є складним предметом дослідження. Адже більшість волонтерських організацій виникли стихійно, на хвилі патріотизму та необхідності підтримки української армії в умовах російської агресії проти України, самоорганізувались та стали важливим суб'єктом як оборони держави, так каталізатором змін у різних суспільно значимих процесах, в тому числі — реформуванні сектору безпеки та оборони.

На переконання авторки, на початковому етапі варто вивчати історію українського військового волонтерства періоду 2014–2020 рр. через окремі напрямки:

— опис діяльності окремих волонтерів, волонтерських груп, організацій, об'єднань, фондів, структур (як наприклад, Рада волонтерів при Міністерстві оборони України);

— за спеціалізацією волонтерської діяльності: матеріально-технічна допомога (одяг, продукти, військово-спорядження, автотранспорт, боєприпаси та озброєння, будівельні матеріали тощо), технологічна, ме-

дична, морально-психологічна, інформаційна, розвідувальна, громадсько-політична, воєнно-патріотичне виховання, збройна (добровольчі підрозділи), реформаційна тощо, із врахуванням конкретних об'єктивних умов, в яких здійснювалась діяльність;

— за територіальною ознакою (локалізація по містах, областях, країнах);

— допомога конкретним військовим частинам, госпіталям тощо.

Важливо, щоб науково-історична спільнота підготувала уніфіковані методики для вивчення окремих складових волонтерського руху, що дозволить, на початковому етапі, узагальнити історію волонтерства. Також необхідне вироблення методологічних підходів досліджень, оскільки волонтерство, з'явившись як стихійне явище та будучи виявом доброї волі громадян України, не передбачало системи звітів та, найчастіше, не обліковувалось вигодонабувачами. На перший погляд, велика кількість відомих волонтерських організацій та відомі імена волонтерів, інтерв'ю з ними, публікації звітів на сторінках соціальних мереж теж потребує розуміння того, що за цими публічними та відомими діячами стоїть ціла армія «невидимих» помічників, донорів. Багато речей робилось громадянами анонімно чи без оприлюднення власної допомоги. Для формування джерельної бази за напрямом історії волонтерського руху важливим

є застосування комплексу методів: усної історії (інтерв'ю із учасниками процесів, очевидцями); робота із відкритими джерелами (публікації в ЗМІ, на сторінках волонтерів чи громадських організацій в соцмережах); аналіз документів самих організацій у випадках, де така звітність велась, а також соціологічних досліджень тощо (Панькова, О. В., Касперович О. Ю. & Іщенко О. В. 2016, с. 27–28).

Тому в даній статті предметним є вивчити підходи та проблеми дослідження історії волонтерського руху на прикладі Донеччини, як регіону, чутливого до поширення загроз національній безпеці та обороні. Окремий аспект, який має бути висвітлений у дослідженнях волонтерства в регіонах, які є потенційно чи актуально такими, що підпадають під загрози вторгнення з боку Російської Федерації, повинен включати детальний аналіз суспільно-політичної ситуації, структури населення, соціально-економічних та соціо-культурних його особливостей. Оскільки відмінною особливістю добродійної діяльності на підтримку сил і засобів, залучених до виконання завдань в зоні АТО (з червня 2018 року — ООС) в таких регіонах є те, що саме через волонтерську діяльність, через налагодження зв'язків цивільного населення із військовими, відбувалось становлення і розвиток громадянського суспільства, активізму, який не набував до цього часу масового характеру, нала-

годжувалось сприяння зі збору оперативної інформації з тимчасово окупованих територій про дії російських військових формувань, а також саме підтримка місцевими мешканцями Збройних Сил України дозволяла змінювати позицію населення щодо армії та України в цілому. Тому суспільно-політичні, світоглядні ефекти від діяльності волонтерів в прифронтових регіонах мають стати однією із методологічних засад в історичних дослідженнях.

На думку авторки, для того, щоб зрозуміти значення діяльності волонтерських організацій Донеччини, насамперед, варто стисло описати передумови, в яких виник волонтерський рух, умови, напрямки роботи, якими займались, а також значення як для сприяння Збройним Силам України, так і формуванню інформаційного контенту. Цей сегмент волонтерства варто вивчати із врахуванням того, що він став однією із форм руху опору місцевого населення окупації (чи загрози окупації) російськими військами.

Зазвичай, місцеве населення є лише об'єктом в дослідженні подібних проблем. Об'єктом, на який здійснюється інформаційний вплив противником з метою досягнення своїх цілей, яке є співучасником антиукраїнських процесів чи через призму жертв війни. Ми ж звертаємо увагу на необхідності вивчення суб'єктності цивільного населення в організації протидії інформаційній

боротьбі країни-агресора і обґрунтувати необхідність усвідомленого включення свідомих членів територіальних громад в забезпечення інформаційної безпеки та протидії інформаційним загрозам. Дослідники (особливо ті, які не проводили чи не аналізували відповідні соціологічні заміри суспільно-політичних процесів в регіоні до початку війни) схильні пояснювати події на Донеччині чи Луганщині за очевидними, висвітленими в ЗМІ штампами, екстраполюючи та порівнюючи ситуацію та суспільною поведінкою в інших регіонах (Подибайло, М. Т. 2021, с. 148–149).

Особливістю волонтерського руху на Донеччині (як і на Луганщині) була необхідність займатись абсолютно всіма видами і волонтерської і громадської діяльності: забезпеченням необхідного для військових підрозділів, ремонтом техніки, евакуацією поранених військовослужбовців і місцевих мешканців з тимчасово окупованих територій та організацією роботи госпіталю, плетінням маскувальних сіток і костюмів, допомогою вимушено переміщеним особам, відновленням зруйнованих будівель, оздоровленням та реабілітацією мешканців з прифронтових населених пунктів, організацією культурно-масових і мистецьких заходів, розвитком територіальної оборони, національно-патріотичним вихованням дітей та молоді, інформуванням широкого загалу про ситуацію в місті, збором інформації для

розвідки, будівництвом оборонних споруд, контролем за діями місцевої і державної влади, реформуванням різних сфер суспільного життя тощо (Подибайло, М. Т. 2020, с. 160).

Через призму історії, з огляду на затяжний характер війни, що триває на Сході України, дослідникам варто враховувати змінність кількісних та якісних характеристик в тому числі і волонтерського руху як загалом в країні, так і в Донецькій області. А тому для його комплексного опису, на даному історичному етапі, ці процеси піддаються виділенню історичних етапів періодизації. Відповідно до умов формування, характеру бойових дій, стану забезпеченості сил і засобів, конкретних ознак суспільно-політичної обстановки можна виділити такі основні етапи діяльності волонтерського руху на Донеччині.

Перший період (березень 2014 – листопад 2017 р.) характеризується веденням протидії в інформаційно-психологічному середовищі, головним чином, силами волонтерських організацій. Цей період, у свою чергу, умовно розділено на два етапи. Перший етап (березень – травень 2014 р.) — зародження та становлення волонтерського руху, початок його діяльності щодо протидії інформаційно-психологічному впливу противника. Він мав за мету послаблення протидії інформаційно-психологічному впливу противника на населення Донецької області. При цьому вирішувались такі завдання,

як мобілізація проукраїнських сил для опору агресору; демонстрація місцевому населенню, українській та світовій громадськості неправдивості тези про тотальну підтримку російської окупації всім населенням Донеччини; проведення окремих демонстративних акцій, що свідчили про присутність в даному регіоні проукраїнських сил. На цьому етапі з'являються окремі волонтери, які об'єднуються через соціальні мережі та особисті зв'язки і здійснюють точкові, безсистемні акції протидії. Їх діяльність носить ситуативний характер, характерними є розгубленість, відсутність досвіду, брак матеріальних засобів, поверхневе вивчення оперативної обстановки, відсутність взаємодії із ЗС України, правоохоронними органами, загальноукраїнським волонтерським рухом, органами державної влади.

Основними засобами протидії були закриті групи у соціальних мережах та месенджерах, а основними формами — масові акції, «війна символів», пропаганда, та контрпропаганда, допомога частинам ЗС України, добровольчим батальйонам, іншим військовим формуванням. Методи дії, що застосовувались волонтерами на цьому етапі з метою протидії російському інформаційно-психологічному впливу на населення, носили локальний характер: флеш-моби, автопробіги, знищення російської символіки та розповсюдження своєї, поширення інформації через соціальні

мережі, розповсюдження листівок, комунікація через іноземні та вітчизняні засоби масової інформації, звернення за підтримкою до лідерів громадської думки, обмін інформацією з українськими військовими щодо соціально-політичної ситуації в регіоні.

Проблемними питаннями на цьому етапі були відсутність організаційних форм, конфронтація між різними групами, окремими волонтерами тощо, брак досвіду організації протидії, підготовлених кадрів, ресурсів, підтримки з боку держави.

Другий етап (червень 2014 – листопад 2017 р.) характеризується активними бойовими діями, їх закінченням, стабілізацією фронту, офіційною реєстрацією волонтерів як громадських організацій, створенням та початком роботи груп моніторингу інформаційного простору і протидії. На цьому етапі головною метою була стабілізація суспільно-політичної обстановки завдяки активізації системної протидії інформаційно-психологічному впливу противника на населення на підконтрольній території Донецької області. Для досягнення цієї мети вирішувались такі завдання: формування волонтерських структур, організація моніторингу інформаційного простору, визначення каналів поширення інформації, цільових аудиторій, вироблення раціональних форм і методів протидії інформаційно-психологічному впливу противника. По-

чинається ведення системної роботи щодо моніторингу обстановки, плануванню та реалізації заходів протидії інформаційно-психологічному впливу противника на населення Донеччини. Розробляються алгоритми виявлення й оцінки загроз, визначаються форми і методи роботи, організована взаємодія з органами державної та місцевої влади, ЗС України, іншими військовими формуваннями, добровольчими батальйонами, громадськими та релігійними організаціями, національними та іноземними ЗМІ.

Форми роботи стали більш різноманітними і, окрім матеріально-технічної та психологічної допомоги військовим, включали культурно-масові, громадсько-політичні, меморіальні заходи; пропаганду та контрпропаганду; роботу з населенням (в тому числі, з тимчасово окупованих територій). Розширилося й коло методів: мітинги, концерти, публікації, передачі у ЗМІ, форуми, конференції, дискусії, заходи із підняття іміджу ЗС України, боротьба із побутовим сепаратизмом.

На цьому етапі вдалося подолати неорганізованість волонтерських утворень, неузгодженість зусиль різних суб'єктів протидії інформаційно-психологічному впливу противника. Відбулося набуття сил і спроможностей волонтерськими утвореннями, розширився арсенал форм, методів і масштаби діяльності, що сприяло послабленню інформа-

ційно-психологічного впливу противника на населення Донеччини.

Основною проблемою було те, що в інформаційно-психологічному протистоянні з однією із найпотужніших у військовому відношенні державою зусиль одних волонтерських організацій було недостатньо.

Другий період (листопад 2017 р. – травень 2020 р.) означений формуванням цілісної системи протидії інформаційно-психологічному впливу, складовими якої були як волонтерські структури, так і спеціальні територіальні підрозділи ЗС України. Головною метою протидії інформаційно-психологічному впливу противника на цьому етапі стало досягнення переваги над противником в інформаційно-психологічному середовищі Донецької області для формування сприятливих умов виконання завдань ЗС України. На цьому етапі основними завданнями було створення системи протидії інформаційно-психологічному впливу противника, організації її взаємодії з волонтерськими та іншими громадсько-політичними організаціями, вдосконалення форм і методів організації і здійснення протидії інформаційно-психологічному впливу противника як на підконтрольній, так і на тимчасово окупованій території Донецької області.

При обласних військових комісаріатах і в структурі окремих бригад Сухопутних військ ЗС України створилися групи моніторингу ін-

формаційного простору та протидії, укомплектовані фахівцями у відповідних галузях, з визначеним комплектом матеріально-технічних засобів тощо. Крім того, місцеві активісти продовжили власну вогневу, тактичну, медичну допомогу вже у складі підрозділів Територіальної оборони. Розробляються та затверджуються керівні документи, що регламентують їх діяльність, формується методика їх роботи щодо протидії та узгодженості дій із силовими структурами України, які почали залучати волонтерський ресурс в організації протидії інформаційно-психологічному впливу противника, виявленні диверсійних акцій, підготовці до можливої ескалації ситуації, що свідчило про усвідомлення даної проблеми на рівні стратегічного керівництва. Помітно поглибилась взаємодія у питаннях забезпечення безпеки та оборони в регіоні між волонтерськими організаціями, органами місцевого самоврядування, підрозділами інформаційно-психологічних операцій, правоохоронними органами, іншими військовими формуваннями, засобами масової інформації. Основними формами протидії були комунікативні кампанії; військово-патріотичне виховання; цивільно-військове співробітництво; зв'язки з громадськістю; культурно-масові, громадсько-політичні, меморіальні заходи тощо.

Найбільш розповсюдженими методами протидії окупації, окрім ма-

теріально-технічної підтримки і інформаційно-психологічному впливу противника, були: моніторинг інформаційного простору, поширення інформаційних матеріалів у засобах масової інформації, впровадження визначених наративів, зокрема через змістовну частину масових заходів. Проте, зважаючи на ряд об'єктивних обставин, які характеризуються стабілізацією фронту, затяжним характером позиційного протистояння, відведенням лінії зіткнення від меж великих міст підконтрольної Україні частини Донеччини, волонтерський рух після 2017 року став менш масовим. Що характерно для України в цілому.

Проте, ще однією ознакою волонтерства Донеччини, яка потребує окремого врахування в ході історичних досліджень, є недостатньо продумана політика щодо розвитку такого необхідного явища, а також зважаючи на той внесок, які зробили волонтери Донецького регіону у захист і розвиток свого регіону, яке могло і повинно було (за підтримки держави і загальнонаціональних політичних сил) повстати — поява дієвих політичних осередків проряджаницьких партій. Це питання потребує окремого глибокого аналізу в контексті ряду проблемних історико-політологічних питань. Серед яких: врахування особливостей історії політичного процесу в регіоні; відсутність традиції громадянського та політичного опонування чинним політичним елітам;

несформованість практик активізму, інститутів громадянського суспільства та політичного лідерства; брак ресурсів для конкуренції з ними. Фактично, волонтерська спільнота, ставши потужною силою в період 2014–2016 років, коли, покладаючись на сили АТО і допомагаючи їм, змогли зробити набагато більше для збереження територіальної цілісності України ніж місцеві політичні еліти, проте, виявились надто слабкими для того, щоб зайняти більш-менш впливову нішу у політичному процесі. Причиною цього, на думку авторки, є особливості українського виборчого законодавства та нерозуміння центральними апаратами політичних партій суспільно-політичної обстановки в регіоні, їхня бездіяльність, ставка на більш «ресурсні» економічні еліти.

Цікавим і важливим прикладом для дослідників може стати історія парламентських та місцевих виборів у Маріуполі 2020 року, де єдиною політичною силою, яка набрала понад 5% стала саме ініціатива різних волонтерських груп, що йшла на вибори під брендом ПП «Сила людей»(Романенко, А. (2020). А всі парламентські партії патріотичного спрямування (Європейська Солідарність, Батьківщина тощо) відмовились від спільної тактики, не маючи при цьому належних структур та не здійснюючи належної роботи з виборцями. Закономірно, що з таким формальним підходом вони не на-

брали самостійно необхідної кількості голосів.

Висновок. Таким чином, дослідження історії волонтерського руху України загалом, Донеччини, як й інших регіонів з потенційною загрозою впливу з боку Російської Федерації потребують від істориків вироблення детальної методики вивчення як самих подій та обставин, так і методологічних підходів з урахуванням всіх аспектів суспільно-політичної обстановки. Вивчення даної проблематики містить не суто пізнавальний характер, а як суспільно-значущий феномен повинно включати технології виснування рекомендацій для запобі-

гання потенційним загрозам безпеці та обороноздатності України, які все ще є актуальними. Уроки мають бути зробленими. Помилки виправленими.

Одним із важливих питань, які стоять перед науковцями, є збереження і акумулювання джерел, що свідчать про діяльність цього руху. А саме вивчення його історії потребує міждисциплінарного підходу. Результати ж досліджень цієї славної сторінки історії мають слугувати методикою здійснення державної безпекової політики в регіоні з метою уникнення в майбутньому повтору загроз, які спричинили можливість російської агресії проти України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Адамчук, В. В. (2021). Розвиток волонтерського руху в роки збройних протистоянь на території України в XX–XXI ст. URL: https://kyivobl-man.in.ua/wp-content/uploads/2021/08/tezy_Adamchuk_Vadym.pdf [дата зверн.: 01.11.2021].

Горелов, Д. М. & Корнієвський, О. А. (2015). *Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики : аналітична доповідь* — К.: НІСД, 36 с.

Наукова доповідь «Удосконалення організації волонтерського руху як форми самоорганізації населення у вирішенні нагальних проблем громади» (2019). URL: <https://knote.edu.ua/file/NjY4NQ==/c1d33f34e014a0f3aa34b49b1101edb0.pdf> [дата зверн.: 10.09.2021].

Ніколенко, Г. А. (2020). Волонтерський рух допомоги українським військовикам. URL: <https://hpk.edu.ua/uploads/2020/05/Naukova-robota-Nikolenko.pdf> [дата зверн.: 12.10.2021].

Панькова, О. В., Касперович, О. Ю. & Іщенко, О. В. (2016) Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства: специфіка, проблеми та перспективи. *Український соціум*. № 2 (57), с. 25–40.

Подибайло, М. Т. (2020). Протидія українського волонтерського руху м. Маріуполя негативному інформаційному впливу в умовах російської агресії (2014–2018 рр.). *Воєнно-історичний вісник*. № 3 (37), с. 157–172.

Подибайло, М. Т. (2021). Досвід формування системи протидії негативному інформаційному впливу у Донецькій області в умовах АТО/ООС. *Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця* : монографія. Київ: НА СБУ, с.145–166.

Романенко, А. (2020). Український Маріуполь. Як активісти подолали розчарування і вдруге пройшли до міської ради. TEXTY.ORG.UA, 11 квітня 2020 року. URL: <https://texty.org.ua/articles/102222/ukrayinskyj-mariupol-yak-miscevi-aktyvisty-i-volontery-obyednalysya-v-partiyu-i-vdruhe-projshly-do-miskoyi-rady> [дата зверн.: 11.10.2021].

REFERENCES

Adamchuk, V. V. (2021). Rozvytok volonterskoho rukhu v roky zbroinykh protystoian na terytorii Ukrainy v XX–XXI st. [Development of the volunteer movement during the years of armed confrontation on the territory of Ukraine in the XX–XXI centuries]. URL: https://kyivoblman.in.ua/wp-content/uploads/2021/08/tezy_Adamchuk_Vadym.pdf [Accessed: 01.11.2021]. [in Ukrainian].

Horielov, D. M. & Korniiivskyi, O. A. (2015). *Volonterskyi rukh: svitovyi dosvid ta ukraïnski hromadianski praktyky : analit. dop.* [Volunteer movement: world experience and Ukrainian civic practices: analytical report]. Kyiv: NISS, 36 s. [in Ukrainian].

Naukovadopovid“Udoskonalenniaorhanizatsii volonterskohorukhu yak formysamoorhanizatsii naseleñnia u vyrishenni nahalnykh problem hromady” (2019). [Scientific report “Improving the organization of the volunteer movement as a form of self-organization of the population in solving urgent community problems”]. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/c1d33f34e014a0f3aa34b49b1101edb0.pdf> [Accessed: 10.09.2021]. [in Ukrainian].

Nikolenko, H. A. (2020). Volonterskyi rukh dopomohy ukraïnskym viiskovykam. URL: <https://hpk.edu.ua/uploads/2020/05/Naukova-robotaNikolenko.pdf>. [Volunteer movement to help Ukrainian soldiers]. [Accessed: 12.10.2021]. [in Ukrainian].

Pankova, O. V., Kasperovych, O. Yu. & Ishchenko, O. V. (2016). Rozvytok volonterskoi diialnosti v Ukraini yak proïav aktyvizatsii sotsialnykh resursiv hromadianskoho suspilstva: spetsyfika, problemy ta perspektyvy. [Development of volunteering in Ukraine as a manifestation of activation of social resources of civil society: specifics, problems and prospects]. *Ukrainskyi sotsium*. № 2 (57), s. 25–40. [in Ukrainian].

Podybailo, M. T. (2020). Protydiia ukraïnskoho volonterskoho rukhu m. Mariupolia nehatyvnomu informatsiinomu vplyvu v umovakh rosiiskoi ahresii (2014–2018 rr.). [Counteraction of the Ukrainian volunteer movement in Mariupol to the negative information impact in the conditions of Russian aggression (2014–2018)]. *Voïenno-istorychnyi visnyk*. № 3 (37), s. 157–172. [in Ukrainian].

Podybailo, M. T. (2021). Dosvid formuvannia systemy protydii nehatyvnomu informatsiinomu vplyvu u Donetskii oblasti v umovakh ATO/ООС. [Experience of forming a system of counteraction

to negative information influence in Donetsk region in the conditions of ATO/JFO]. *Stratehichni komunikatsii v umovakh hibrydnoi viiny: pohliad vid volontera do naukovtsia : monografiia*. Kyiv: NA SBU, 2021, s. 145–166. [in Ukrainian].

Romanenko, A. (2020). Ukrainskyi Mariupol. Yak aktyvisty podolaly rozcharuvannia i vdruhe proishly do miskoi rady [Ukrainian Mariupol. As activists overcame their frustrations and went to the city council for the second time]. TEXTY.ORG.UA, 11 kvitnia 2020. URL: <https://texty.org.ua/articles/102222/ukrayinskyj-mariupol-yak-miscevi-aktyvisty-i-volontery-obyednalysya-v-partiyu-i-vdruhe-projshly-do-miskoyi-rady> [Accessed: 11.10.2021]. [in Ukrainian].

Mariia Podibaylo

*Candidate of Historical Sciences (Ph. D.),
researcher at the Training and Research Center
for Strategic Communications
in the field of national security and defense,
The National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskyi
(Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4681-5753>*

**TO THE PROBLEMS OF RESEARCH OF THE HISTORY
OF THE VOLUNTEER MOVEMENT 2014–2020
(ON THE EXAMPLE OF DONETSK REGION)**

Despite the general awareness of Ukrainian society, extensive coverage of volunteers, mass involvement of Ukrainian and foreign citizens in supporting the Armed Forces of Ukraine in defending its own territorial integrity and countering armed aggression by the Russian Federation, a comprehensive historical study of these processes remains problematic.

The aim of the article is to find answers to a number of scientifically important questions: why and how to study the history, phenomenon and potential of the volunteer movement of Ukraine in general and sensitive (vulnerable) to threats to national security regions in particular.

The author determines the levels of the initial study of the history of Ukrainian military volunteering in the period 2014–2020 through certain areas:

— *description of the activities of individual volunteers, volunteer groups, organizations, associations, foundations, structures (such as the Council of Volunteers at the Ministry of Defense of Ukraine);*

— *by specialization of volunteer activities: material and technical assistance (clothing, food, military equipment, vehicles, ammunition and weapons, building materials, etc.), technological, medical, moral and psychological, informational, intelligence, socio-political, military and patriotic education, armed (volunteer units), reformation, etc., taking into account the specific objective conditions in which the activity was carried out;*

— *on a territorial basis (localization by cities, regions, countries);*

— *assistance to specific military units, hospitals, etc.*

In addition, it is emphasized the need to take into account a detailed analysis of the socio-political situation in the region, population structure, socio-economic and socio-cultural features of the study when volunteering. in order to understand the socio-historical significance of the activities of volunteer organizations.

The author emphasizes that one of the reasons for the importance of historical research on volunteering in sensitive regions of Ukraine is the need to develop and adjust adequate public policy in them.

Key words: *volunteer movement, volunteer movement of Donetsk region, periodization of volunteer movement of Donetsk region, approaches to studying the history of volunteering, methodology.*